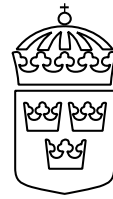

Regeringens skrivelse 2017/18:90

Nordiskt samarbete 2017

Skr.
2017/18:90

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Linköping den 15 mars 2018

Stefan Löfven

Isabella Lövin
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för samarbetet under 2017 mellan de nordiska ländernas regeringar, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet.

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Nordiska ministerrådet.....	4
2.1	Verksamhet under samarbetsministrarna.....	4
2.2	Betydelsefulla resultat inom respektive sakområde	5
2.3	Gränshinderarbetet	12
3	Nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete.....	13
4	Nordiskt samarbete inom försvar och samhällets krisberedskap	14
4.1	Nordiskt försvarssamarbete	14
4.2	Samhällets krisberedskap	14
5	Bilateralt nordiskt samarbete	15
5.1	Finland.....	15
5.2	Norge.....	15
5.3	Danmark.....	15
5.4	Island	16
6	Nordområdessamarbetet	16
6.1	Barentssamarbetet	16
6.2	Arktis.....	16
7	Förberedelser inför ordförandeskap 2018	17
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 mars 2018	18

Det nordiska samarbetet sker i vardagen, i ett ständigt pågående informations-, kunskaps- och kulturutbyte i olika format. Samarbetets organiska karaktär, med dess djupa rötter, ligger till grund för de nordiska statsministrarnas vision om att Norden ska vara världens mest integrerade region.

I denna skrivelse redogörs för samarbetet under 2017 mellan de nordiska ländernas regeringar, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet. Inledningsvis redogör skrivelsen för verksamheten under de nordiska samarbetsministrarna. Därefter följer redogörelser för betydelsefulla resultat inom de sakområden som ligger under övriga elva ministerråds ansvar.

Det nordiska utrikes, försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet, som ligger utanför Nordiska ministerrådets mandat, beskrivs kort. Även nordområdessamarbetet, vilket inkluderar arbetet i Barentsrådet och Arktiska rådet, beskrivs övergripande. Skrivelsen innehåller en genomgång av Sveriges bilaterala samarbeten i Norden.

Sverige är under 2018 ordförande i Nordiska ministerrådet. En summering görs av det förberedande arbete som genomförts under 2017. Ett inkluderande, hållbart, innovativt, tryggt och öppet Norden är utgångspunkten för Sveriges ordförandeskap. Digitalisering är ett genomgående tema.

År 2018 leder Sverige även arbetet i Östersjöstaternas råd och Barentsrådet och samordnar de informella nordiska och nordisk-baltiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetena. Sveriges övergripande ambition är att hitta kontaktytorna mellan dessa format och samtliga länder i Östersjöregionen för att därigenom stärka det regionala samarbetet över bredd.

Årets skrivelse är något kortare än tidigare års upplagor, med anledning av det intensiva ordförandeskapsarbete som pågår under 2018. I nästa års skrivelse om nordiskt samarbete kommer en fullständig redogörelse lämnas för det arbete som genomförs under 2018.

2.1 Verksamhet under samarbetsministrarna

De nordiska samarbetsministrarna (MR-SAM) leder det nordiska regeringssamarbetet inom Nordiska ministerrådet på delegation av de nordiska statsministrarna. Som högsta beslutande organ har MR-SAM ansvar för övergripande politiska prioriteringar, budgetfördelning och det internationella samarbetet. Ett antal frågor av tvärgående karaktär – som det nordiska programmet till stöd för genomförande av Agenda 2030, statsministerinitiativet kring nordiska lösningar på globala utmaningar och den internationella profileringen av Norden – ligger även under MR-SAM:s direkta ansvar.

Nordiskt program för genomförande av Agenda 2030

MR-SAM antog i september 2017 ett treårigt program för att stödja genomförandet av Agenda 2030 i Norden med en sammanlagd budget på 17 miljoner kronor.

Programmet ”Generation 2030” tar sin utgångspunkt i FN:s 17 globala hållbarhetsmål och Nordiska ministerrådet hållbarhetsstrategi från 2013. Det sträcker sig inledningsvis över perioden 2017–2020 och fokuserar på agendans mål 12, hållbar konsumtion och produktion. Andra mål som programmet hänvisar till är mål 5 (jämnställdhet), mål 6 (vatten), mål 7 (hållbar energi), mål 8 (anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt), mål 13 (bekämpa klimatförändringen), mål 14 (hav och marina resurser) samt mål 15 (ekosystem och biologisk mångfald). Särskild tonvikt läggs vid ungdomar och ett integrerat jämställdhetsperspektiv.

En rad aktiviteter och projekt avses genomföras inom ramen för programmet, bl. a ett årligen återkommande ungdomsseminarium kring hållbarhetsfrågor i nordisk-baltisk krets på Åland med start sommaren 2018. Programmet kommer även att synliggöra Nordiska ministerrådets arbete i Norden såväl som internationellt.

Styrgruppen för arbetet med Generation 2030 utgörs av den nordiska expertgruppen för hållbar utveckling. Expertgruppen ger den nordiska samarbetskommittén (NSK) och de MR-SAM rekommendationer kring programmets genomförande och utveckling.

Utöver grundfinansieringen från MR-SAM tillkommer finansiering från andra källor inom Nordiska ministerrådet. Nordiska ministerrådet kommer vartannat år att rapportera till Nordiska rådet om framsteg i arbetet med Generation 2030.

Statsministerinitiativet

I maj 2017 lanserade de nordiska statsministrarna initiativet ”Nordiska lösningar på globala utmaningar” i samband med det nordiska statsministermötet i Bergen. Avsikten var att möta den ökande internationella efterfrågan på innovativa samhällslösningar på områden där de nordiska länderna har spetskompetens och samtidigt bidra till genomförandet av Agenda 2030. Initiativet fokuserar på tre teman: *Nordic Green*, *Nordic Food and Welfare* samt *Nordic Gender Effect* som i sin tur

är uppdelade i sex flaggskeppsprojekt: *Nordic Energy Solutions*, *Nordic Sustainable Cities*, *Nordic Climate Solutions*, *Nordic Gender Effect at Work*, *Nordic Food and Nutrition* samt *Nordic Welfare Solutions*.

Under året har flertalet internationella insatser inletts, bl. a *Nordic Food Day* under FN:s klimattoppmöte COP23 i Bonn, evenemang med *UN Women* om föräldradröghet vid FN:s högnivåvecka i New York samt lansering av *Nordic Sustainable Cities*.

Internationell profilering av Norden

Nordiska ministerrådets strategi för internationell profilering och positionering av Norden har som övergripande syfte att bygga upp och stärka det nordiska varumärket med utgångspunkt i de nordiska ländernas gemensamma värderingar.

Under 2017 genomfördes en rad profileringsaktiviteter inom strategin – bl. a ett *Open Call* som gav nordiska aktörer, inklusive de nordiska ambassaderna, möjlighet att ansöka om medel för gemensamma projekt. En ny utlysning öppnade den 1 februari 2018.

Under hela 2017 genomfördes den största nordiska kultur- och profileringsatsningen någonsin, *Nordic Matters*, på *Southbank Centre* i London.

På COP23 i Bonn var Nordiska ministerrådet närvarande med en gemensam nordisk paviljong och breda kommunikationsinsatser.

2.2 Betydelsefulla resultat inom respektive sakområde

Utbildning och forskning

Ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) och den nordiska forskningsinstitutionen NordForsk har under 2017 arbetat vidare med det forskningspolitiska samarbetet. Förutom att fullfölja tidigare forskningsfinansieringsinitiativ har NordForsk utvecklat nya verksamhetsformer, bl.a. annat genom utlysningen *University hubs* samt utlysningar via s.k. *Open invitations*. Vidare har MR-U presenterat en forskningspolitisk redogörelse för Nordiska rådet och inlett ett arbete med att förbättra styrningen av NordForsk för att dess verksamhet ska få ett än tydligare effektivitetsfokus och möjliggöra högkvalitativa forskningssamarbeten med tydligt nordiskt mervärde.

Nordiska ministerrådets utbildningsprogram Nordplus beviljade under 2017 drygt 10 miljoner euro till 3 115 organisationer i de fem nordiska länderna, Färöarna, Åland, Grönland samt Estland, Lettland och Litauen. Ett arbete för att förbättra kvaliteten på ansökningarna har pågått under året med positivt resultat. Även antalet nya sökande ökar fortsatt. Ett nytt programdokument för Nordplus som gäller för perioden 2018–2022 antogs under 2017.

Kultur

Under våren 2017 redovisade det nordiska kunskapscentret för medie- och kommunikationsfrågor, Nordicom, sin kartläggning av de utmaningar som den nordiska mediebranschen möter i samband med att globala

medieaktörer tar en allt större andel av annonsmarknaden. Detta följdes under hösten av en extern policyutredning som föreslog politiska handlingsmöjligheter för att säkra en framtida nordisk mediepolitisk modell.

Nordisk kultur, jämställdhet, hållbarhet samt barns och ungas rättigheter uppmärksammades särskilt under 2017 i samband med den gemensamma kultursatsningen *Nordic Matters* i London.

Under hösten presenterade Kulturanalys Norden tre publikationer om jämställdhet och mångfald i nordiska statligt finansierade kulturinstitutioner. Publikationerna konstaterade att det finns fortsatta utmaningar på dessa områden och med anledning av detta formulerades rekommendationer för det nordiska kultursamarbetet under 2018.

Under våren 2017 sjuöptes kulturministrarnas pilotprogram för barn och unga för främjande av ungas eget kulturella skapande samt nordisk språkförståelse.

Barn och unga

Under 2017 har Nordiska barn- och ungdomskommittén (Nordbuk) fördelat cirka 4,6 miljoner danska kronor i projekt- och organisationsbidrag för att stärka nordisk identitet bland barn och unga. Nordbuds styrning och struktur har även utvärderats under året och bedömts vara fungerande och välskött.

Under 2017 har Nordbuk tilldelats en betydelsefull roll i utformningen och genomförandet av Nordiska ministerrådets arbete för att stödja genomförandet av Agenda 2030 i Norden. Barn och unga utpekades både som målgrupp och som en aktör i arbetet med de 17 målen och två nordiska ungdomsrepresentanter ska därför ingå i ministerrådets expertgrupp för hållbar utveckling.

Nordbuk har under året tagit initiativ till kartläggningar om barn och ungas levnadsförhållanden i Arktis samt till ungdomsenkäter i Norden som förväntas skapa en grund för tvärssektoriella satsningar kommande år.

Ministerrådet har under 2017 lämnat en redogörelse för arbetet med barn och unga till Nordiska rådet och Ungdomens Nordiska råd som bl.a beskriver hur barnrätts- och ungdomsperspektivet har införlivats i ministerrådets olika processer. I redogörelsen framgår det att barnrätts- och ungdomsperspektivet har integrerats i flera av ministerrådets olika processer.

Närings- och innovationspolitik

Nordiska ministerrådets sektor för närings- och innovationspolitik har under året fokuserat på att slutföra framtagandet av det nya samarbetsprogrammet för perioden 2018–2021. Programmet godkändes på Nordiska rådets session i Helsingfors och kommer att fokusera på tre områden – säkerställa en förmåga till snabb omställning, stärka innovations- och konkurrenskraften samt förbättra globala marknadsmöjligheter. Det nordiska organet *Nordic Innovation* kommer vara huvudutförare av programmet och har under året rekryterat personal med nyckelkompetenser för detta ändamål.

Ett nytt *Nordic Innovation House* till stöd för nordiska start-ups invigdes i New York under året. Sedan tidigare finns ett *Nordic Innovation House* i Silicon Valley.

På ministerrådsmötet i Bergen 16 maj beslutades att etablera en nordisk arbetsgrupp för besöksnärlingsfrågor bestående av ansvariga myndigheter och ländernas besöksorganisationer. Arbetsgruppen har mandat till december 2018 och kommer bland annat ta fram en gemensam analys för hur de nordiska länderna bättre kan marknadsföra sig på fjärrmarknaderna.

Regional utveckling

Det nordiska regionalpolitiska samarbetsprogrammet för 2017–2020 trädde i kraft under året. Samarbetsprogrammet utgår från de regionalpolitiska utmaningar som Norden står inför i dag och i framtiden. Syftet är att skapa nordiskt mervärde genom att aktiviteter genomförs på nordisk snarare än nationell nivå, samt bidra till att samarbetet mellan sektorerna och institutionerna inom Nordiska ministerrådet förstärks.

Samarbetsprogrammet genomförs i huvudsak inom tre temagrupper som ansvarar för genomförandet av insatsområdena. Dessa teman är hållbar landsbygdsutveckling, innovativa och resilienta regioner samt hållbara städer och stadsutveckling. Därutöver bidrar de nordiska institutionerna inom det regionalpolitiska samarbetet till programmets förverkligande.

Flaggskeppsprojektet under statsministerinitiativet, *Nordic Sustainable Cities*, inleddes 2017 för att främja export av nordiska lösningar för smarta och hållbara städer.

Nordregio forum är en årligen återkommande mötesplats för kunskaps och erfarenhetsutbyte mellan tjänstemän, politiker och forskare i frågor om hållbar regional tillväxt och utveckling som genomfördes under året i Oslo. Stad- och landperspektiv stod i fokus för forumet som samlade deltagare från hela Norden.

Energi

Den gemensamma nordiska elmarknaden, förnybar energi, energieffektivisering samt energiforskning utgör kärnan i det fyraåriga handlingsprogram som legat till grund för det nordiska energisamarbetet under perioden 2014–2017.

Under 2017 har Elmarknadsgruppen (EMG) fokuserat på utveckling av den nordiska elmarknaden samt gemensamma insatser i de pågående EU-processerna om ny lagstiftning för elmarknaden. Arbetsgruppen för förnybar energi (AGFE) har samarbetat kring det nya EU-direktivet om förnybar energi. Arbetsgruppen för energieffektivisering (AGEE) har fortsatt sitt arbete ”Energitjänster i ett nordiskt perspektiv”, som avslutas i februari 2018.

Den samnordiska institutionen Nordisk energiforskning (NEF) har arbetat vidare med de flaggskeppsprojekt som löper under perioden 2016–2019 rörande integrering av hållbar energi i energisystemet, förstärkt koppling mellan de nordiska ländernas energimarknader, forskning om energi i transportsektorn samt minskade utsläpp av klimatgaser genom användning av koldioxidavskiljning vid förbränning av biomassa.

Vid det nordiska energiministermötet i Oslo den 23 november antogs ett nytt fyraårigt samarbetsprogram för perioden 2018–2021. Utöver de redan etablerade samarbetsområdena betonar det nya programmet vikten av förstärkt dialog kring EU/EES-processer och energipolitikens utveckling. Inför att det nya samarbetsprogrammet antogs genomfördes en strategisk genomlysning av det nordiska energisamarbetet av Nokias tidigare

koncernchef Jorma Ollila. Resultatet av Ollilas genomlysning överlämnades till Nordiska ministerrådet den 10 maj och innehöll 14 förslag på hur det nordiska energisamarbetet kan förstärkas framöver.

Miljö och klimat

Det nordiska klimat- och miljösamarbetet fokuserade under 2017 på att bidra till minskad klimat- och miljöpåverkan samt att påverka internationella förhandlingar. Inför det nordiska miljö- och klimatministermötet i maj 2017 tog Sverige initiativ till en deklaration om nordiskt ledarskap i arbetet med att genomföra klimatavtalet från Paris. Vid ministermötet i maj antogs även ett nordiskt program för att minska plastens miljöpåverkan. Programmet ska gälla för perioden 2017–2018 och är ett strategiskt verktyg för att öka kunskap, nätverk och medvetenhet på nordisk nivå samt utarbeta åtgärder. Vid mötet lanserades en nordisk uppföljning av FN:s miljöprogram (UNEP) kampanj *Clean Seas* som syftar till att säkerställa åtaganden från regeringar, privata sektorn och allmänheten.

Vid höstens miljö- och klimatministermöte deltog representanter för de nordiska ländernas innovationsmyndigheter och Nordisk Innovation för att diskutera grön omställning i transportsektorn och innovation.

Under året har de nordiska länderna gjort gemensamma nordiska inspel till Europeiska-kommissionen om utformningen av EU:s plaststrategi, om omställningen av transportsektorn samt om arbetet med att utveckla metoderna för ekologiska fotavtryck.

Miljömärkningen Svanen har utvecklats vidare med fler produktgrupper och licenser. Vid sidan av lanseringen av de första Svanenmärkta aktiefonderna kan noteras att allt flerbostadshus märks med Svanen. Jeans och smink är exempel på andra produkter som lanserats under året.

Under året inleddes arbetet med att ta fram ett nytt nordiskt samarbetsprogram för klimat- och miljö för perioden 2019–2024 under svensk ledning. En genomlysning av sektorn genomförs av den tidigare norska miljöministern Tine Sundtoft och resultaten ska rapporteras våren 2018.

Fiskeri, jordbruk, livsmedel och skogsbruk

Under ministermötet i Ålesund, Norge den 28 juni kom de åtta fiskeriministrarna överens om en gemensam deklaration mot gränsöverskridande organiserad kriminalitet inom den globala fiskerinäringen. Särskild uppmärksamhet ägnades även åt initiativet *Clean Nordic Ocean* som kartlägger mikroplast i marina organismer samt arbetar för återvinning, pantsättning och kartläggning av fiskeredskap som av olika anledningar blir kvar i haven där de orsakar väsentlig skada, s.k. *Ghost gear*. I samband med ministermötet arrangerades även ett högnivåseminarium om antibiotikaresistens ur ett helhetsperspektiv (*One Health*).

Vidare hölls ett seminarium om skogens roll för klimatet och broschyren *Climate benefit of the Nordic Forests* gavs ut av det nordiska samarbetsorganet Samnordisk Skogforskning (SNS) och Nordiska ministerrådet. SNS har under 2017 tagit fram en ny strategiplan för perioden 2018–2021, som knyter an till färdplanen för det nordiska

skogssamarbetet *Nordic Forest Solutions*. Strategiplanen lyfter bl.a. fram hållbart skogsbruk i en växande bioekonomi, bevarande och bruk av ekosystemtjänster, åtgärder mot klimatförändringar samt jämställdhetsfrågor.

Under 2017 har fler nya projekt påbörjats inom programmet ”Ny nordisk mat”, bl.a. om hållbarhet i de nordiska köken utifrån jämställdhet och arbetsmiljö, erfarenhetsutbyte kring skyddade beteckningar för livsmedel och projekt som bidrar till gemensamma nordiska satsningar där måltiden är en viktig del av profileringen. Den första nordiska mattävlingen ”Embla” genomfördes under 2017 och programmet fortsätter arbeta med att lyfta ”Ny nordisk mat” som policyverktyg även inom andra områden. Det treåriga nordiska projektet om matsvinn avslutades 2017 med en välbesökt konferens i Oslo.

Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ) har under året utarbetat en flerårig verksamhetsplan med inriktning på att motverka klimatförändringar.

Nordiskt genresurscenter och fröbanken på Svalbard

Nordiskt genresurscenter (NordGen) är en gemensam nordisk institution under ministerrådet för fiskeri, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS) med säte i Alnarp. Under 2017 har det visat sig att det finns problem i arbetsmiljön förknippade med att huset inte är byggt för vissa av genbankens aktiviteter och att både byggnader och utrustning blivit gamla. Det pågår en dialog med Akademiska hus i frågan och tillfälliga lösningar på ett flertal av problemen har tagits fram. Extra medel för inköp av utrustning m.m. för att komma tillrätta med en del av problemen har skjutits till från MR-FJLS och MR-SAM. NordGen har också diskuterat balansen mellan budget och arbetsmängd på grund av samlingens storlek. Det pågår ett arbete med att finna en bättre balans som kan tillgodose att rätt fröer bevaras och att inga viktiga fröer riskerar att förfaras.

Fröbanken på Svalbard, *Global Seed Vault*, grundades 2008 och firade 10-årsjubileum i februari 2018. NordGen, norska staten och den internationella stiftelsen *Global Crop Diversity Trust* har förnyat kontraktet för skötseln av fröbanken på Svalbard, som har haft vissa problem med fukt och smältvatten. Den norska staten arbetar på att bygga om ingången för att komma tillrätta med vissa problem med smältvatten.

Social- och hälsopolitik

Under ministerrådet för social- och hälsopolitik verkar institutionen Nordens välfärdscenter, fyra nordiska samarbetsorgan samt 13 olika nordiska arbets- och expertgrupper, utskott och nätverk.

Under 2017 har arbetet med att genomföra förslagen i Bo Könbergs strategiska genomlysning av det nordiska hälsosamarbetet fortsatt, bl. a genom inrättandet av ett närmare informellt samarbete mellan berörda tjänstemän på hög nivå.

Ministerrådet för social- och hälsopolitik beslutade även att genomföra en strategisk genomlysning av det nordiska samarbetet på det sociala området. Utredaren Árni Páll Árnason presenterade sina inledande resultat i september 2017 och slutrapport med konkreta förslag och rekommendationer avses lämnas under 2018.

Det sedan år 2016 pågående arbetet för en revision av den nordiska överenskommelsen om godkännande av vissa yrkesgrupper för verksamhet inom hälso- och sjukvården samt veterinärväsendet, även kallat Arjeplogavtalet, har fortsatt under 2017. Länderna har nu enats så långt att ett undertecknande av det reviderade avtalet förutses ske under 2018.

Arbetsliv

Under 2017 har ett nytt nordiskt samarbetsprogram inom arbetslivssektorn tagits fram för perioden 2018–2021. I samarbetsprogrammet beskrivs centrala politiska utmaningar och prioriteringar inom områdena arbetsmarknad, arbetsmiljö, arbetsrätt, kompetensförsörjning, gränshinder och integration.

Framtidens arbetsmarknad har varit ett prioriterat fokusområde inom ministerrådet för arbetsliv (MR-A) under 2017. Under norskt ordförandeskap anordnades en konferens om utvecklingen av delningsekonomin och dess konsekvenser för arbetslivet och trepartssamarbetet i Norden. Konferensen utgjorde en del i ett flerårigt projekt som fokuserar på de framtida utmaningarna på arbetsmarknaden och som ska utgöra ett nordiskt bidrag till Internationella arbetsorganisationens (ILO) 100-årsjubileum 2019.

Utöver detta togs även beslut om att arbetslivssektorn ska finansiera ett större nordiskt forskningsprojekt om framtidens arbetsmarknad som ska pågå under en treårsperiod. Den norska forskningsstiftelsen Fafo kommer att leda arbetet tillsammans med 25 forskare från sju nordiska universitet.

Arbetet mot social dumpning

Social dumpning innebär att företag i låglöneländer utnyttjar sitt lägre kostnadsläge till att skaffa sig konkurrensfördelar i länder med högre arbetskraftskostnader. Problematiken kräver åtgärder på flera politikområden och god samverkan mellan berörda myndigheter, både inom och mellan länder. Flera svenska myndigheter samverkar för att bekämpa överträdelser av arbetsmiljö- och skattelagstiftningen, välfärdsbrottslighet, arbetskraftsexploatering och människohandel. Den nordiska dimensionen finns ofta med i olika samverkansinitiativ, exempelvis har studiebesök i Finland gjorts vid ett projekt om arbetskraftsexploatering och människohandel.

Det nordiska samarbetet mellan arbetsmiljömyndigheterna har varit betydande under året, särskilt genom informations- och kunskapsutbyte inom ramen för EU-forumet om odeklarerat arbete. De nordiska länderna har också fått EU-medel för ett gemensamt projekt med fokus på gemensamma inspektionsinsatser och modeller för effektutvärdering. Resultatet av projektet kommer att lyftas fram vid det expertseminarium om ordning och reda på arbetsmarknaden som anordnas i augusti 2018, inom ramen för Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet.

Jämställdhet

Ministerrådet för jämställdhet (MR-JÄM) har under året fokuserat på jämställdhet i arbetslivet, näthat och mäns våld mot kvinnor.

Inom ramen för jämställdhet och arbetsliv har en konferens om framtidens arbetsliv genomförts, med särskilt fokus på kvinnor med

utländsk bakgrund. Jämställdhet och arbetslivsintegrering var även temat vid det årliga ministermötet. Skr. 2017/18:90

Jämställdhet och arbetsliv är temat i statsministerinitiativets flaggskeppsprojekt *Nordic Gender Effect at Work* och en paneldebatt om föräldraledighet genomfördes med *UN Women* vid FN:s högnivåvecka i New York. Likaså var temat jämställdhet och arbetsliv för de nordiska aktiviteter vid FN-mötet *Commission on the Status of Women*, CSW. Aktiviteterna bidrog till att ge internationell synlighet till nordiska lösningar inom jämställdhet och arbetsliv.

Under 2017 har en kartläggning av lagstiftningen i de nordiska länderna gällande näthat och hatfulla yttringar genomförts. Mäns våld mot kvinnor stod i fokus för ett projekt om de nordiska ländernas genomförande av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, den s.k. Istanbulkonventionen. Resultaten ska presenteras vid en konferens i början av 2018.

Digitalisering

2017 tog de nordiska statsministrarna beslut om att inrätta ett ad hoc-ministerråd för digitalisering (MR-DIGITAL) i nära samarbete med de baltiska länderna. Detta som ett led i att uppmärksamma den stora betydelse digitaliseringen har för samhällets framtida utveckling.

Den främsta uppgiften för MR-DIGITAL är att föra den nordisk-baltiska ministerdeklarationen kring digitalisering från maj 2017 framåt. Deklarationens målsättning är att den nordisk-baltiska regionen ska stärka möjligheterna för digitalisering av offentlig sektor genom att skapa möjligheter för gränsöverskridande digitala tjänster, öka konkurrenskraften för regionens företag genom att tillvarata digitaliseringens möjligheter samt skapa förutsättningar för en digital inre marknad i regionen.

MR-DIGITAL har beslutat om ett treårigt projekt som ska utveckla funktioner för gränsöverskridande elektronisk identifiering i Norden och Baltikum. Under året har även en nordisk-baltisk handlingsplan för utvecklingen av 5G-teknik antagits. Statsrådet Peter Eriksson är ansvarig svensk minister för MR-DIGITAL.

Ekonomi och finans

Ministerrådet för ekonomi- och finanspolitik (MR-FINANS) möttes i Oslo i den 24 mars 2017 för att diskutera erfarenheter av processen kring Storbritanniens utträde ur EU, bankmarknadsfrågor i Norden, det multilaterala samarbetet kring finansmarknadsregleringar, Norges deltagande i G20-samarbetet samt aktuella ekonomiska och politiska frågor.

I början av 2017 hölls ett seminarium med erfarenhetsutbyte, mellan skatteexperter i de nordiska länder, om möjligheter och problem vid beskattning av delningsekonomin. MR-FINANS har delfinansierat miljömärkningen Svanens kriterieutveckling för miljömärkning av aktiefonder. Under 2017 kunde de första aktiefonderna godkännas för miljömärkningen Svanen. Under året beslutades också om ett nytt projekt i syfte att stödja integration av utrikes födda på den nordiska arbetsmarknaden.

Justitisektorn

Inom ministerrådet för lagstiftningsfrågor (MR-LAG) anordnade det norska ordförandeskapet ett möte mellan ländernas justitieministrar. Det utbyttes erfarenheter om aktuella åtgärder för att hantera organiserad brottslighet. Vidare konstaterade MR-LAG att utmaningarna gällande våld i nära relationer i huvudsak är desamma i de nordiska länderna. Justitisektorn beslutade att avsätta medel för en nordisk utredning om kontakt- och uppehållsförbud, särskilt i kombination med elektronisk övervakning.

Under 2017 har en analys genomförts på uppdrag av MR-SAM om möjligheterna för förstärkt nordiskt lagstiftnings-samarbete. Uppdraget innebar en ”avgränsad värdering av möjligheten för det framtida nordiska lagstiftnings-samarbetet, i syfte att utveckla nordiskt samarbete och stärka nordisk integration”. Slutsatserna från rapporten presenterades för samarbetsministrarna på deras möte i februari 2018 och kommer skickas på remiss till samtliga ministerråd, Nordiska rådet och Gränshinderrådet under våren.

2.3 Gränshinderarbetet

Gränshinderrådet bidrog till att åtta hinder avklarades, varav sex löstes och två avfördes som icke-lösbara. Bland annat löstes hinder kring underhåll av renstängsel i Norge, svenska läkares möjligheter att genomföra AT-tjänst på Åland samt EU:s mobilitetsprogram. Den svenska samarbetsministern höll under hösten 2017 ett dialogmöte med den svenska arbetsmarknadens parter med fokus på branschrelaterade yrkeskvalifikationer och en näringslivsportal.

De nordiska samarbetsministrarna fattade under 2017 beslut om ett nytt mandat för Gränshinderrådet, för perioden 2018–2021. I mandatet höjdes ambitionsnivån för det antal gränshinder som rådet ska klara av varje år. Vikten av ett tätare samarbete med ministrar och nationella nätverk samt arbetet med gränshinder som gäller näringslivet underströks.

Inom sektorn för regional utveckling har en långsiktig produktionslösning av gränsregional statistik ännu inte kommit till stånd. Under 2017 har arbetet pågått via det finska ordförandeskapsprojektet *Nordic Mobility* som ska avrapportera sin verksamhet under 2018.

Under 2018 leder Sveriges representant arbetet inom gränshinderrådet och gränshinderfrågor kommer även inkluderas som en stående punkt på samarbetsministrarnas möten.

3 Nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete

Skr. 2017/18:90

Under ledning av Norge har det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet under 2017 fortsatt att utvecklas, såväl när det gäller engagemanget för närområdesfrågorna som för utökad samverkan kring globala frågor och den internationella utvecklingen. Samarbetena inom ramen för det informella nordiska utrikespolitiska samarbetet, de nordiska utrikesministrarna (N5) och det nordisk-baltiska samarbetet (NB8) är fortsatt prioriterade, inte minst i ljuset av den senaste tidens utveckling i det östra grannskapet och i vårt närområde. Under 2018 har Sverige det samordnande ansvaret för N5 och NB8.

På det nordiska utrikesministermötet under norskt värdskap diskuterades bl.a. fördjupat nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete, läget i EU inklusive brexit och Turkiet, säkerhetsläget i närområdet, Ryssland, nordiskt agerande i förhållande till USA och Sveriges plats i FN:s säkerhetsråd.

Under året har utrikesministermötena i NB8-format samt med Visegrad-4-länderna (Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern) genomförts. Vid mötena behandlades bl.a. regional säkerhet, transatlantiskt samarbete, Östliga partnerskapet och samarbete inom EU och FN.

Den 29–30 maj hölls ett informellt nordiskt statsministermöte i Bergen. Vid mötet diskuterades relationen med Kina, Ryssland, Norden i FN och G20, samarbete inom regionala organisationer, brexit, arbetet mot extremism och terrorism, digitalisering samt klimatfrågor.

Under Nordiska rådets sessionsvecka möttes de nordiska statsministrarna och utrikesministrarna den 1 november i Helsingfors. Vid statsministermötet diskuterades frågor som Norden och Kina, Europafrågor, global säkerhet samt extremism och anti-radikalisering. Statsministrarna träffades även i nordiskt-baltiskt format.

Utrikesministrarna diskuterade FN-frågor inklusive FN-reform och FN:s säkerhetsråd, aktuella säkerhetspolitiska utmaningar (t.ex. Nordkorea, Syrien, Iran och Myanmar), säkerheten i Östersjöregionen och Nordatlanten, EU-frågor, transatlantiskt samarbete samt Sveriges regionala ordförandeskap 2018.

Det nordiska FN-samarbetet på det utrikespolitiska området är omfattande och tätt och dialogen mellan de nordiska länderna och USA har fortsatt under året bl. a inom det s.k. e-PINE-formatet där även de baltiska länderna ingår.

Det nordiska stödet till den svenska kandidaturen till FN:s säkerhetsråd har varit centralt. Arbetet med det nordiska kvinnliga medlingsnätverket som grundades i Oslo 2015, har intensifierats och fördjupats. Hittills har nätverket bidragit till syriska, afghanska, colombianska och burundiska fredsanssträngningar. Nätverket syftar till att höja nordisk kompetens på medlingsområdet och är en del i det gemensamma arbetet för att stärka kvinnors deltagande i fredsprocesser.

4 Nordiskt samarbete inom försvar och samhällets krisberedskap

4.1 Nordiskt försvarssamarbete

Utvecklingen av försvarssamarbetet mellan de nordiska länderna fortsätter inom Nordefco, där fokus under 2017 legat på att skapa förutsättningar för en gemensam luftlägesbild, tillträdesfrågor och förmågehöjande samarbeten.

Under finskt ordförandeskap har viktiga framsteg gjorts avseende samarbetet kring alternativa landningsbaser där även Island har anslutit sig. I november undertecknade försvarsministrarna från Sverige, Norge, Danmark och Finland ett samförståndsavtal för att inleda fredstida samarbete kring utbyte av luftlägesinformation (Norecas). Den militära nivån har fått i uppdrag att genomföra avtalet och därmed införskaffa nödvändiga system. Arbetet med att förenkla för de nordiska ländernas försvarsmakter att verka på varandras sjö, luft och landområden i fredstid har också fortskridit.

Flygvapencheferna i Sverige, Danmark, Finland, Norge och USA har undertecknat en avsiktsförklaring rörande utvecklingen av övningen *Arctic Challenge Exercise* till en kvalificerad flygövning, s.k. flaggnivå. Sverige leder det fortsatta planeringsarbetet.

Planering för ett samnordiskt bidrag till FN:s insats Minusma, med ett nordiskt mobilt träningsteam, har påbörjats under svensk ledning. Under 2017 har Sverige bidragit till Minusma med taktisk flygtransport inom ramen för en nordisk-portugisisk-belgisk rotation.

Fördraget om nordiskt samarbete på försvarsmaterielområdet mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige trädde i kraft under 2017.

4.2 Samhällets krisberedskap

Det nordiska krisberedskapssamarbetet fortsatte under 2017 i enlighet med de s.k. Hagadeklarationerna I och II från åren 2009 respektive 2013. Island var under året ordförande för samarbetet som syftar till att stärka de nordiska ländernas förmåga att motstå och hantera allvarliga olyckor och kriser som kan drabba ett eller flera länder i Norden.

Den försämrade säkerhetspolitiska situationen i regionen och den föränderliga hot- och riskbilden underströks på det senaste ministermötet i Helsingfors 2016. Under året har samarbetet fortskridit i linje med detta.

5.1 Finland

Samarbetet mellan Sverige och Finland är mycket nära och omfattande, bl.a. inom EU-frågor, FN-frågor, nordiskt och nordisk-baltiskt samarbete, näringslivets integration samt fördjupat samarbete i säkerhets- och försvarspolitiska frågor.

Det fördjupade försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland har under 2017 tagit betydande steg framåt. Besöksutbytet har varit fortsatt omfattande på alla nivåer under året, liksom tjänstemannautbytet. Ett exempel är Finlands 100-årsjubileum 2017 då de nordiska statscheferna var inbjudna till Helsingfors den 1 juni. Regeringen har under året fortsatt stödja finsk-svenska projekt med medel för nordiskt samarbete.

5.2 Norge

I Stortingsvalet i september fick Erna Solbergs Höyreregering förnyat förtroende av väljarna om än med färre mandat, och bildade regering med Fremskrittspartiet. Norge fick sin första kvinnliga utrikesminister, Ine Eriksen Søreide. Tre av de tyngsta ministerposterna, statsminister, finansminister och utrikesminister, innehas därmed av kvinnor.

Norge är fortsatt, vid sidan av Tyskland, Sveriges viktigaste handelspartner och därutöver är gränshandeln mellan länderna betydande. Det bilaterala försvarssamarbetet har bland annat förstärkts genom att försvarsattachéer återinförts i respektive land. Ett fortsatt intensivt bilateralt besöksutbyte skedde på alla politiska nivåer mellan Sverige och Norge under 2017.

5.3 Danmark

Under 2017 fortsatte ett tätt besöksutbyte på regerings-, riksdags- och myndighetsnivå mellan Sverige och Danmark. Den 4 maj upphörde id-kontrollerna som tillämpats vid gränsövergången mellan Sverige och Danmark sedan januari 2016. Regeringen beslutade att förlänga gränskontrollerna i sex månader den 10 maj, och återigen den 10 november 2017.

Den 20 oktober slöt de svenska och danska regeringarna ett avtal om en finansieringslösning för det gemensamt ägda bolaget PostNord.

Öresundsregionen har 4 miljoner invånare och utgör sinnebilden för det svensk-danska samarbetet. Flaggskeppet är ESS, *European Spallation Source*. Arbetet med att undanröja gränshinder inom regionen har fortsatt under året i samarbete med regionala och nationella aktörer. *Greater Copenhagen & Skåne Committee* omfattar regioner och kommuner på båda sidorna av Öresund och arbetar bl. a med att kartlägga och lösa gränshinder i regionen.

5.4 Island

Förbindelserna mellan Sverige och Island är fortsatt mycket goda, och besöksutbytet har varit tätt under 2017 trots att det politiska livet i Island har präglats av en del turbulens. Efter endast 10 månader vid makten tvingades statsminister Bjarni Benediktsson avgå i september 2017 till följd av en rättsskandal. Nyval hölls den 28 oktober och i december tillträdde en ny trepartiregering under statsminister Katrin Jakobsdóttir (Vänster-gröna).

Förberedelser för ett statsbesök av Islands president Gudni Th. Johannesson pågick under hösten 2017 och besöket genomfördes i januari 2018. Besöket fokuserade på främjande av hållbart bostadsbyggande, medicinskt forskningssamarbete och det gemensamma språk- och kulturhistoriska arvet.

6 Nordområdessamarbetet

6.1 Barentssamarbetet

I Barentsrådet ingår Norge, Sverige, Finland, Ryssland, Island, Danmark, och EU-kommissionen. Samarbetet består av en regional och en nationell nivå. Det nationella ordförandeskapet för Barentsrådet roterar mellan de fyra förstnämnda länderna och lämnades över från Ryssland till Sverige i samband med utrikesministermötet i Archangelsk den 18 oktober. Vid samma möte överlämnades även det regionala ordförandeskapet från Kainuu, Finland till Finnmark, Norge. I samband med mötet delades för första gången kulturstipendium ut till stipendiater från Sverige, Norge, Finland och Ryssland.

Ett miljöministermöte hölls i Vadsö, Norge i november 2017 och en parlamentarikerkonferens anordnades i Narjan-Mar, Ryssland. Ett första urfolkstoppmöte hölls i Moskva, Ryssland i april.

Under 2017 har arbetet inom Barentsrådets femtontal arbetsgrupper fortsatt och en del av projektverksamheten har bedrivits med stöd från Nordiska ministerrådet. Inom miljöarbetsgruppen har framtagandet av regionala klimatplaner fortsatt. *Action Plan on Climate Change for the Barents Cooperation* har uppdaterades och ytterligare tre särskilt miljöutsatta områden kunde tas bort från listan över *Barents Environmental Hot Spots*. I september anordnades sök- och räddningsövningen *Barents Rescue* i Karelen.

6.2 Arktis

Nordiska ministerrådet har under 2018 tagit fram ett nytt arktiskt samarbetsprogram för perioden 2018–2021. Målet med programmet är att skapa en hållbar utveckling av de arktiska områdena och goda levnadsvillkor för befolkningen genom att fokusera på fem dimensioner:

planeten, befolkningen, tillväxt och välbefinnande, fred och partnerskap. Nordiska ministerrådet har under året fortsatt bevilja finansiering till projekt med fokus på klimat och en hållbar utveckling i Arktis.

Finland innehar sedan 2017 ordförandeskapet i Arktiska rådet och kommer överlämna ordförandeskapet till Island för perioden 2019–2021. Under året har en process för att ta fram en ny strategisk plan för Arktiska rådets arbete påbörjats. Sverige har inom Arktiska rådet fortsatt driva på bl. a. resiliensarbetet och ett våtmarksprojekt.

7 Förberedelser inför ordförandeskap 2018

Under 2017 har Sverige genomfört omfattande förberedelser inför ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet samt samordningsansvaret för det informella utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet i N5 och NB8 som Sverige övertog från den 1 januari 2018.

Ett ordförandeskapsprogram med Sveriges samlade prioriteringar för Nordiska ministerrådets verksamhet har sammanställts. Ordförandeskapsprogrammet bygger på tre tematiska kapitel – ett inkluderande, innovativt och hållbart samt öppet och tryggt Norden – med digitalisering som en röd tråd. Fyra särskilda ordförandeskapsprojekt har tagits fram, som igångsätts under 2018 och kommer löpa över tre år. Flera av sektorerna har även tagit fram egna sektorsprogram för att konkretisera Sveriges prioriteringar inom respektive område.

En kommunikationsstrategi samt en kommunikationsplan togs fram under hösten 2017 för att profilera ordförandeskapsprogrammet inklusive informationssidor på både interna och externa webbsidor.

Inför övertagandet av samordningsansvaret för N5 och NB8 har svenska prioriteringar för det informella utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet sammanställts och distribuerats till övriga länder.

Under 2017 inleddes Sveriges ordförandeskap i Östersjöstaternas råd och Barentsrådet. Sverige tog över ordförandeskapet i Östersjöstaternas råd den 1 juli 2017 och kommer att lämna över ordförandeskapet till Lettland i juni 2018. Ordförandeskapsprogrammet har tre fokusområden: hållbarhet, kontinuitet och anpassningsförmåga till förändringar och nya utmaningar för samarbetet.

I oktober 2017 övertog Sverige ordförandeskapet för Barentsrådet från Ryssland vid ett utrikesministermöte i Arkhangelsk. Det svenska ordförandeskapet löper fram till och med 2019 och fokuserar på hållbar utveckling utifrån de ekonomiska, miljömässiga och sociala dimensionerna. Jämställdhet, ungdomar, synlighet samt ett stärkt Barentssamarbete är även prioriterade områden.

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 mars 2018

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, M
Johansson, Baylan, Hallengren, Bucht, Hultqvist, Hellmark Knutsson,
Bolund, Bah Kuhnke, Shekarabi, Fridolin, Eriksson, Skog, Ekström,
Fritzon, Eneroth

Föredragande: statsrådet Lövin

Regeringen beslutar skrivelse Nordiskt samarbete 2017